

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

L. A. GEELHOED

της 16ης Σεπτεμβρίου 2004¹

I — Εισαγωγή

ή την ακυρότητα του διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

1. Στα πλαίσια της υπό κρίση υποθέσεως, το Oberlandesgericht Düsseldorf υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα σχετικά με το άρθρο 16, σημείο 4, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις² (στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών). Σε ορισμένες περιπτώσεις η διάταξη αυτή απονέμει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια του συμβαλλόμενου κράτους, στο έδαφος του οποίου ζητήθηκε, πραγματοποιήθηκε ή θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με διεθνή σύμβαση η κατάθεση ή η καταχώριση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

3. Στο πλαίσιο διαδικασίας λόγω αντιποίησης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ο ενάγόμενος μπορεί να επικαλεστεί την ακυρότητά του. Καθ' όμοιο τρόπο, στο πλαίσιο αγωγής με αντικείμενο την αναγνώριση της μη αντιποίησης, ο ενάγων μπορεί να επικαλεστεί την έλλειψη κύρους ή την ακυρότητα του διπλώματος ευρεσιτεχνίας προκειμένου να υποστηρίξει ότι δεν μπορεί να τίθεται ζήτημα αντιποίησης. Αυτό συνέβη με τη διαφορά στα πλαίσια της κύριας δίκης. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά συγκεκριμένα αν έχει σημασία το επιληφθέν του αιτήματος δικαστήριο να θεωρεί βάσιμη ή μη την ένσταση ακυρότητας ή ελλείψεως κύρους, καθώς και αν διαδραματίζει κάποιο ρόλο ο χρόνος προβολής της εν λόγω ενστάσεως στα πλαίσια της διαδικασίας.

2. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία ισχύει μόνο στο πλαίσιο αγωγής (με ισχύ erga omnes) για την αναγνώριση της ακυρότητας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή και στην περίπτωση ασκήσεως αγωγής λόγω αντιποίησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας, οσάκις ο ένας διάδικος επικαλείται το κύρος

4. Το άρθρο 16, σημείο 4, συνιστά εξαίρεση της θεμελιώδους αρχής του άρθρου 2 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους αυτού, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους. Το οικείο άρθρο θεμελιώνεται στην αρχή actor sequitur forum rei. Ως εκ τούτου, το άρθρο 2 σκοπεί στην προστασία των δικαιωμάτων του εναγομένου. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστη-

¹ — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ολλανδική.

² — ΕΕ 1982, I, 388, σ. 7. Η τροποποιηθείσα εν τω μεταξύ σύμβαση απαντά, υπό κωδικοποιημένη μορφή, στην ΕΕ 1998, C 27, σ. 1.

ρίου, οι παρεκκλίσεις από το άρθρο 2 πρέπει να αποτελούν —λόγω του γενικού χαρακτήρα της ανωτέρω αρχής— αντικείμενο στενής ερμηνείας³.

5. Αφετέρου, τυχόν ευρεία ερμηνεία του άρθρου 16, σημείο 4, εννοεί την ασφάλεια δικαίου και ελαχιστοποιεί τους κινδύνους εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων. Η αρμοδιότητα επιλύσεως του ζητήματος του κύρους ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας ανήκει πάντοτε στο ίδιο δικαστήριο. Ακόμη σημαντικότερο, το άρθρο 16, σημείο 4, δεν θα ήταν ευκαίιο να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι η επιλογή του ενάγοντος να ασκήσει αγωγή για την αναγνώριση της ακυρότητας ή της μη αντιυποίσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας καθορίζει τη δικαστική δικαιοδοσία. Η επιλογή του *forum* είναι εξοβελιστέα στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

II — Νομικό, πραγματικό και δικονομικό πλαίσιο

6. Το άρθρο 2 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, εντασσόμενο στον τίτλο II, πρώτο τμήμα, «Γενικές διατάξεις», έχει ως εξής: «Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της παρούσας Συμβάσεως, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους αυτού, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους [...]».

7. Το άρθρο 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, εντασσόμενο στον τίτλο II, τμήμα 5, «Αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία», ορίζει: «Αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία, έχουν: [...] σε θέματα καταχωρίσεως ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, σημάτων, σχεδίων και προτύπων και άλλων αναλόγων δικαιωμάτων τα οποία επιδέχονται κατάθεση ή καταχώριση, τα δικαστήρια του συμβαλλόμενου κράτους, στο έδαφος του οποίου ζητήθηκε, πραγματοποιήθηκε ή θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με διεθνή σύμβαση η κατάθεση ή η καταχώριση».

8. Τη Σύμβαση των Βρυξελλών αντικατέστησε εν τω μεταξύ ο κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁴. Πάντως, ο εν λόγω κανονισμός δεν διέπει την υπό κρίση υπόθεση δεδομένου ότι εφαρμόζεται μόνο επί των διαδικασιών που κινήθηκαν και επί των δημοσίων εγγράφων που καταρτίστηκαν μετά την έναρξη ισχύος του από 1ης Μαρτίου 2002, στοιχείο που δεν συντρέχει στην προκειμένη περίπτωση.

9. Το ερώτημα ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της GAT, Gesellschaft für

3 — Βλ., επί παραδείγματι, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, C-189/87, Καλέφλης, (Συλλογή 1988, σ. 5565, σκέψη 19), και την πλέον πρόσφατη απόφαση της 10ης Ιουνίου 2004, C-168/02, Kronhofer (Συλλογή 2004, σ. I-6009, σκέψεις 12 έως 14).

4 — ΕΕ L 12, σ. 1. Η Σύμβαση των Βρυξελλών εξακολουθεί να εφαρμόζεται έναντι του Βασιλείου της Δανίας.

Antriebstechnik mbH & Co. KG, με έδρα το Alsdorf (ενάγουσα), και της LuK Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG, με έδρα το Bühl. Οι διάδικοι είναι ανταγωνιστές στον τομέα της τεχνικής των οχημάτων.

10. Η ενάγουσα προσφέρθηκε να προμηθεύσει στην Ford-Werke AG της Κολωνίας υδραυλικό αποσβεστήρα. Η εναγόμενη ισχυρίστηκε ότι η ενάγουσα ενήργησε μεταξύ άλλων προσβάλλοντας γαλλικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας των οποίων η ίδια είναι κάτοχος. Η ενάγουσα άσκησε ενώπιον του Landgericht Düsseldorf αγωγή με αντικείμενο την αναγνώριση της μη αντιποίησης, ώστε να δύναται να προβάλει νομίμως ότι η εναγομένη στερούνταν οποιουδήποτε δικαιώματος με βάση τα γαλλικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, επικαλούμενη συναφώς την ακυρότητα ή την έλλειψη κύρους τους.

11. Το Landgericht Düsseldorf έκρινε ότι διαθέτει διεθνή δικαιοδοσία προκειμένου να επιληφθεί της αγωγής λόγω προσβολής των γαλλικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Έκρινε επίσης εαυτό αρμόδιο να επιληφθεί της διαφοράς σχετικά με την ακυρότητα ή την έλλειψη κύρους των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Σύμφωνα με τη διάταξη περί παραπομπής προς το Δικαστήριο, στηρίχθηκε συναφώς σε στενή ερμηνεία του άρθρου 16, σημείο 4, η οποία επιβάλλεται προκειμένου να αποφεύγεται ένα δικαστήριο να καθίσταται αναρμόδιο εφόσον ο εναγόμενος στα πλαίσια αγωγής λόγω αντιποιήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας επικαλείται την ακυρότητα του εν λόγω διπλώματος.

12. Το Landgericht απέρριψε την αγωγή της ενάγουσας και έκρινε ότι τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας πληρούσαν τις προϋποθέσεις της δυνατότητας κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Η ενάγουσα άσκησε ενώπιον του Oberlandesgericht Düsseldorf έφεση κατά της ανωτέρω αποφάσεως. Στο πλαίσιο της διεξαγωγής αποδείξεων επί της εφέσεως, το Oberlandesgericht υπέβαλε το εκτιθέμενο στο σημείο 2 ανωτέρω προδικαστικό ερώτημα.

13. Με την απόφασή του περί παραπομπής, το Oberlandesgericht υπογραμμίζει ιδίως ότι, ανεξάρτητα από τη λύση που θα δοθεί, υφίσταται κίνδυνος εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων. Το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά επίσης ότι προέχει να υπογραμμιστεί ότι η χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι κυριαρχική πράξη και θα ήταν προτιμότερο να υποβάλλεται στον έλεγχο των δικαστηρίων του ενδιαφερόμενου κράτους και όχι αλλοδαπών δικαστηρίων. Το Oberlandesgericht εκτιμά ότι το άρθρο 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών στοχεύει επίσης στην εφαρμογή της θέσεως αυτής.

III — Οι κατατεθείσες ενώπιον του Δικαστηρίου παρατηρήσεις

14. Παρατηρήσεις κατέθεσαν η εναγομένη της κύριας δίκης (LuK), καθώς και η Γερμανική και Γαλλική Κυβέρνηση, καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή. Το Δικαστήριο συνεδρίασε δημόσια επί της υποθέσεως αυτής στις 14 Ιουλίου 2004. Η ενάγουσα της κύριας δίκης

(GAT) εξέθεσε την άποψή της κατά τη διάρκεια της εν λόγω συνεδριάσεως.

15. Στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία, υποστηρίζονται τρεις διαφορετικές θέσεις. Το Δικαστήριο οφείλει να προσδιορίσει ποια από τις τρεις αυτές υποθέσεις αρμόζει καλύτερα στο γράμμα και στους στόχους του άρθρου 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

16. Η LuK και η Γερμανική Κυβέρνηση τάσσονται υπέρ της στενής ερμηνείας του άρθρου 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Εκτιμούν ότι το άρθρο 16, σημείο 4, τυγχάνει εφαρμογής σε διαφορά με αντικείμενο το κύρος διπλώματος ευρεσιτεχνίας μόνον αν η διαφορά αυτή συνιστά το κύριο αίτημα της δίκης. Αμφισβητούν ότι τα εγείρομενα επ' ευκαιρία του κύρους και της αντιποίησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας ζητήματα δεν μπορούν να διαχωριστούν εκτιμούν ότι η αντίληψη αυτή θέτει σοβαρά σε κίνδυνο την ισορροπία μεταξύ των διαφόρων δικαιοδοσιών στις οποίες αναφέρεται η Σύμβαση των Βρυξελλών. Συγκεκριμένα, αυτό θα σήμαινε ότι το σύνολο σχεδόν των αγωγών λόγω αντιποίησης θα ενέπιπτε στην προβλεπόμενη στο άρθρο 16 αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία.

17. Έτσι, οι διάδικοι θα στερούνταν δικαιωμάτων που τους απονέμουν τα άρθρα 2 (τα δικαστήρια του τόπου του εναγομένου), καθώς και τα άρθρα 5, σημεία 3 και 5, και 6, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Ας προστεθεί ότι ο δικαιούχος του διπλώ-

ματος ευρεσιτεχνίας θα μπορούσε να κινήσει όλες τις αγωγές λόγω αντιποίησης ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου (ήτοι του δικαστηρίου του τόπου του αντιποιομένου), ενώ, με βάση το άρθρο 16, σημείο 4, θα όφειλε να απευθυνθεί ενώπιον των δικαστηρίων όλων των κρατών μελών καταχώρισεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

18. Η Γαλλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η GAT, έχουν αντίθετη άποψη. Υποστηρίζουν ευρεία ερμηνεία του άρθρου 16, σημείο 4, με γνώμονα το συμφέρον προς εύρυθμη οργάνωση της δικαιοσύνης.

19. Υπογραμμίζουν ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους που εξέδωσε το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι τα καταλληλότερα να επιλύουν το ζήτημα του κύρους αυτού λόγω της ουσιαστικής και νομικής γεινιάσεώς τους. Επιπλέον, τα αφορώντα το κύρος και την αντιποίηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας ζητήματα συνδέονται στην πράξη αναπόσπαστα. Η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών επί των αγωγών λόγω αντιποίησης επιτρέπει να προλαμβάνονται, προς το συμφέρον της ασφαλείας δικαίου, αντιφατικές αποφάσεις. Επίσης, η αντίληψη αυτή επιτρέπει να αποφεύγεται οι διάδικοι να παρακάμπτουν τον προβλεπόμενο στο άρθρο 16, σημείο 4, κανόνα περί αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας. Συγκεκριμένα, αν ο υποτιθέμενος αντιποιούμενος

ασκήσει αγωγή για την αναγνώριση της μη αντιποίσεως, αντί να προσβάλει το κύρος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, η εν λόγω αγωγή θα μπορούσε —σύμφωνα με την αντίθετη αντίληψη— να μην εμπίπτει στο άρθρο 16, σημείο 4. Η Γαλλική Κυβέρνηση υπογραμμίζει συναφώς την έκθεση Jenard⁵, η οποία επιμένει στο ότι οι αφορώσες το κύρος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας αποφάσεις εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

20. Η Επιτροπή υπεραιμύνεται μιας τρίτης ενδιάμεσης θέσεως. Υποστηρίζει ότι η ευρεία ερμηνεία του άρθρου 16, σημείο 4, που προαναφέρθηκε ισοδυναμεί στην πραγματικότητα με την επίλυση, εκ μέρους των δικαστηρίων της χώρας καταθέσεως ή καταχώρισεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, όλων των σχετικά με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας διαφορών. Η Επιτροπή δεν συζητεί το αν η λύση αυτή είναι ευκαταία, αλλά εκτιμά ότι το γράμμα του άρθρου 16, σημείο 4, δεν επιτρέπει την υποστήριξή της.

21. Πάντως, θεωρεί σημαντικό το ότι οι διάδικοι δεν έχουν τη δυνατότητα να απεκδύουν το άρθρο 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών οποιασδήποτε σημασίας. Δεν πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν τον δικάζοντα δικαστή ανάλογα με την ασκούμενη κύρια αγωγή: το κύρος ή την ακυρότητα ή ακόμη την αντιποίηση. Σε μια περίπτωση όπως η παρούσα, το γεγονός ότι ζητείται ως κύριο αίτημα η ακυρότητα του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τούτο χρησιμοποιείται απλώς ως επιχείρημα προκειμένου να θεμελιωθεί η μη αντιποίηση ουδέν αλλάσσει. Δυνάμει του άρθρου 16, σημείο 4, ένα και μόνο δικαστήριο είναι αρμόδιο να αναγνωρίζει το κύρος ή την ακυρότητα. Τα λοιπά αφορώντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ζητήματα δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 16, σημείο 4.

IV — Εκτίμηση

A — Το πλαίσιο: η νομολογία του Δικαστηρίου

22. Εκκινώ υπογραμμίζοντας ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, προκειμένου να διασφαλιστεί στο μέτρο του εφικτού η ισότητα και η ομοιομορφία των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση των Βρυξελλών για τα συμβαλλόμενα κράτη και τους ενδιαφερομένους, το αποδοτέο στις έννοιες της εν λόγω Συμβάσεως νόημα πρέπει να προσδιορίζεται αυτοτελώς⁶.

23. Ακολούθως, η ερμηνεία του Δικαστηρίου πρέπει να συμβάλλει στη δυνατότητα προβλέψεως της κατανομής των δικαστικών δικαιοδοσιών. Αν ο ενάγων, στα πλαίσια αγωγής του ιδιωτικού δικαίου, είναι σε θέση να προσδιορίζει ευχερώς το δικαστήριο που οφείλει να επιληφθεί και αν ο εναγόμενος μπορεί ευχερώς να γνωρίζει ενώπιον ποιου δικαστηρίου μπορεί να ενάγεται, διαφυλάσσονται τόσο η έννομη προστασία όσο και η ασφάλεια δικαίου. Οι περί δικαιοδοσίας κανόνες πρέπει να εμφανίζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας, όπως υποδεικνύει η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001.

24. Επίσης, το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένα ότι, ως εξαίρεση από τον γενικό

⁶ — Σχετικά με το άρθρο 16 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, βλ. διάταξη του Δικαστηρίου της 5ης Απριλίου 2001, C-518/99, Gaillard (Συλλογή 2001, σ. 1-2771, σκέψη 13).

κανόνα της διεθνούς δικαιοδοσίας κατά το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το άρθρο 16 αυτής δεν πρέπει να ερμηνεύεται ευρύτερα απ' όσο απαιτεί ο σκοπός του, δεδομένου ότι τούτο έχει ως αποτέλεσμα να στερούνται οι διάδικοι της επιλογής δικαστηρίου στην οποία θα προέβαιναν διαφορετικά και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να υπάγονται σε δικαστήριο που δεν είναι το δικαστήριο της κατοικίας κανενός απ' αυτούς. Επισήμανα ήδη το ανωτέρω στοιχείο με την εισαγωγή μου⁷. Συμφωνώ, εξάλλου, με τον γενικό εισαγγελέα Jacobs στο μέτρο που υπογραμμίζει ότι δεν μπορεί να προσδίδεται υπερβολική σημασία σε στενή ερμηνεία. Όπως υποστηρίζει με τις προτάσεις του επί της υποθέσεως Gabriel⁸, μια νομοθετική εξαίρεση, όπως και κάθε άλλη νομοθετική διάταξη, πρέπει να ερμηνεύεται προσηκόντως, με γνώμονα τον σκοπό και το γράμμα της, καθώς και τη γενική οικονομία και το αντικείμενο του νομοθετήματος του οποίου αποτελεί μέρος.

25. Μια τέταρτη αρχή που ανέπτυξε το Δικαστήριο με την αφορώσα τη Σύμβαση των Βρυξελλών νομολογία του είναι η ύπαρξη μιας ιδιαίτερα στενής σχέσεως συνδέουσας τη διαφορά και τα δικαστήρια του τόπου όπου προκλήθηκε το ζημιογόνο γεγονός, η οποία δικαιολογεί την απονομή στα τελευταία δικαιοδοσίας για λόγους ορθής απονομής της δικαιοσύνης και αποτελεσματικής οργανώσεως της δίκης⁹.

26. Λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω αρχές, το Δικαστήριο ερμήνευσε επανειλημμένα τις επαναλαμβανόμενες στο άρθρο 6 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έννοιες. Οι περισσότερες αποφάσεις αφορούσαν την αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σε θέματα ακινήτων, όπως προβλέπει το άρθρο 16, σημείο 1. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε άπαξ επί του άρθρου 16, σημείο 4.

27. Με την απόφαση Reichert και Kockler¹⁰, το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι ο ουσιώδης λόγος της αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του συμβαλλόμενου κράτους της τοποθεσίας του ακινήτου (άρθρο 16, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών) είναι το γεγονός ότι το δικαστήριο της τοποθεσίας είναι περισσότερο από οποιοδήποτε σε άλλο σε θέση να έχει, λόγω της γειτνιάσεως, αμεσότερη γνώση της πραγματικής καταστάσεως και να εφαρμόζει τους κανόνες και τα συναλλακτικά ήθη που ισχύουν επί του θέματος. Στην αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του συμβαλλόμενου κράτους της τοποθεσίας του ακινήτου δεν εμπίπτει το σύνολο των αγωγών που αφορούν εμπράγματα δικαιώματα. Αντιθέτως, η αποκλειστική δικαιοδοσία περιορίζεται (κατ' ουσίαν) στις αγωγές με τις οποίες επιδιώκεται να καθοριστεί η έκταση, η υφή, η κυριότητα ή η νομή ενός ακινήτου ή η ύπαρξη άλλων εμπραγμάτων δικαιωμάτων επ' αυτών.

28. Με την απόφαση Duijnste¹¹, το Δικαστήριο έδωσε την ερμηνεία της αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστη-

7 — Βλ. προπαρατεθείσα στην προηγούμενη υποσημείωση διάταξη, σκέψη 14.

8 — Προτάσεις προτασόμενες της αποφάσεως της 11ης Ιουλίου 2002, C-96/00 (Συλλογή 2002, σ. I-6367, σημείο 46 των προτάσεων).

9 — Βλ. την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3 πρόσφατη απόφαση Kropfhofer, σκέψη 15 (αφορά το άρθρο 5, σημείο 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών).

10 — Απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1990, C-115/88 (Συλλογή 1990, σ. I-27, σκέψεις 10 και 11).

11 — Απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 1983, C-288/82 (Συλλογή 1983, σ. 3663, σκέψη 22).

ρίων του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου χορηγήθηκε (ή ζητήθηκε) δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, όπως προβλέπει το άρθρο 16, σημείο 4. Το Δικαστήριο δικαιολογεί την αποκλειστική αυτή διεθνή δικαιοδοσία «από το γεγονός ότι τα δικαστήρια αυτά είναι τα πλέον ενδεδειγμένα να εκδικάζουν περιπτώσεις όπου η διαφορά αφορά η ίδια το κύρος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή την ύπαρξη της καταθέσεως ή καταχωρίσεως». Το Δικαστήριο διακρίνει μεταξύ των διαφορών αυτών και των λοιπών αγωγών με αντικείμενο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, οι οποίες, πάντως, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Επί παραδείγματι, εμπίπτουν στην τελευταία αυτή κατηγορία οι διαφορές λόγω αντιποιήσεως, αλλά και το θεθέν στα πλαίσια της υποθέσεως *Duijnsteer* ζήτημα, ήτοι αν δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι ο εργαζόμενος ή ο εργοδότης του.

29. Το Δικαστήριο θεμελιώνει ειδικότερα τη στάση του επί της εκθέσεως *Jenard*¹², καθώς και στις αφορώσες τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας συμβάσεις, οι οποίες διακρίνουν σαφώς μεταξύ της χορηγήσεως και της καταχωρίσεως ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αφενός, και της αντιποιήσεως, αφετέρου.

B — Τι ορίζει το γράμμα της Συμβάσεως των Βρυξελλών;

30. Σύμφωνα με το άρθρο 16, σημείο 4, το οποίο εντάσσεται στο μέρος II, τμήμα 5, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, αποκαλούμενο «Αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία», ορι-

σμένες διαφορές σχετικά με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και άλλα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας επιλύονται από τα δικαστήρια του κράτους μέλους όπου κατατίθεται ή καταχωρίζεται ή πρόκειται να κατατεθεί ή να καταχωριστεί το δικαίωμα.

31. Η επιτακτική φύση της αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας προκύπτει από τα άρθρα 17 και 18 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Το μόνο ερώτημα έγκειται στο επί ποίων μορφών διαφορών εφαρμόζεται το άρθρο 16, σημείο 4.

32. Πρώτον, λαμβάνοντας υπόψη το γράμμα του άρθρου 16, σημείο 4, είναι πρόδηλο ότι ο νομοθέτης δεν είχε ως στόχο να υπαγάγει στη σχετική αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία όλες τις αφορώσες τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας —και τα λοιπά δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας— διαφορές. Το άρθρο 16, σημείο 4, αφορά στην πραγματικότητα αποκλειστικά τις απόμμενες της καταχωρίσεως ή του κύρους των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των λοιπών δικαιωμάτων διαφορές. Η διάταξη δεν αφορά ρητώς τις σχετικές με τις προσβολές των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας διαφορές. Υπό την έννοια αυτή, η εν λόγω διάταξη διαφέρει από το άρθρο 229 Α ΕΚ, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα απονομής στο Δικαστήριο αρμοδιότητας για όλες τις διαφορές που άπτονται των δικαιωμάτων κοινοτικής βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

33. Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ειδικότερα την αγγλική απόδοση, η οποία χρησιμοποιεί προφανώς ευρύτερη διατύπωση του άρθρου 16, σημείο 4, από εκείνη του άρθρου 16, σημεία 1, 2 και 3. Το άρθρο 16, σημείο 4, αναφέρει τις «proceedings concerned with», ενώ, κατά το άρθρο 16,

12 — Βλ. υποσημείωση 5.

σημεία 1, 2 και 3, πρόκειται για «proceedings which have as their object». Οι λοιπές γλωσσικές αποδόσεις, όπως η γερμανική, η γαλλική, η ιταλική και η ολλανδική, δεν γνωρίζουν τη διάκριση αυτή, ενώ η σημασία της εν λόγω διαφορετικής διατυπώσεως δεν προκύπτει σαφώς από την αγγλική απόδοση. Με τις παρατηρήσεις της, η Επιτροπή αναλύει λεπτομερώς τη διαφορά που επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο στην αγγλική απόδοση. Εκτιμά ότι η διαφορά αυτή είναι αλυσιτελής δεδομένου ότι δεν παρατηρείται στις λοιπές γλωσσικές αποδόσεις, ενώ, άλλωστε, ουδεμία ένδειξη υφίσταται ότι, πράττοντας τοιουτοτρόπως, ο νομοθέτης επιδίωξε να περιορίσει τη σημασία του άρθρου 16, σημείο 4. Η Επιτροπή αναφέρεται συναφώς στην προπαρατεθείσα έκθεση Jenard¹³. Επί του σημείου αυτού συμφωνώ με την Επιτροπή.

34. Δυνάμει του άρθρου 19 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους το οποίο έχει επιληφθεί διαφοράς για την οποία τα δικαστήρια άλλου συμβαλλόμενου κράτους έχουν αποκλειστική δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 16, διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας. Η γαλλική απόδοση διευκρινίζει —σε αντίθεση προς τη γερμανική, την αγγλική, την ιταλική και την ολλανδική— ότι πρέπει να πρόκειται για το «κύριο ζήτημα» μιας αγωγής. Το άρθρο 19 της Συμβάσεως των Βρυξελλών συζητήθηκε λεπτομερώς κατά την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία. Κατόπιν αυτού, προκύπτει σαφώς ότι το άρθρο 19 δεν συνιστά κανόνα απονομής δικαιοδοσίας και ότι η ερμηνεία του άρθρου 19 δεν έχει αποφασιστική σημασία για την ερμηνεία του άρθρου 16 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Ανεξάρτητα από την ερμηνεία του άρθρου 19, η Σύμβαση των Βρυξελλών δεν αποκλείει το ενδεχόμενο

το άρθρο 16, σημείο 4, να αφορά και διαφορές για τις οποίες ο δικαστής δεν οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του κατά τον χρόνο της ενώπιόν του ασκηθείσας αγωγής.

35. Συνοψίζω: η Σύμβαση των Βρυξελλών περιλαμβάνει επιτακτικής φύσεως κανόνα απονομής δικαιοδοσιών, αλλά τούτο δεν σημαίνει ότι όλες οι αφορώσες διπλώματα ευρεσιτεχνίας διαφορές εμπίπτουν στο άρθρο 16, σημείο 4. Αφετέρου, από το γράμμα της Συμβάσεως των Βρυξελλών δεν προκύπτει ότι ο νομοθέτης επιδίωξε να περιορίσει την εφαρμογή του οικείου άρθρου σε διαδικασίες, το κύριο αίτημα των οποίων αφορά το κύρος ή, όπως εν προκειμένω, την ακυρότητα διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

Γ — Εκτίμηση

36. Όπως προανέφερα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ποια είναι η έκταση της αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους καταθέσεως ή καταχωρίσεως ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας, όπως ορίζει το άρθρο 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Οι ενώπιον του Δικαστηρίου παρεμβάσεις αναφέρονται σε τρεις περιπτώσεις (βλ. εκτενέστερα το σημείο III των παρουσών προτάσεων):

— πρώτη περίπτωση: το άρθρο 16, σημείο 4, εφαρμόζεται μόνον εφόσον κρίνεται ως κύριο αίτημα το κύρος διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας·

¹³ — Βλ. υποσημείωση 5.

- δεύτερη περίπτωση: τα αφορώντα το κύρος και την αντιποίηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ζητήματα δεν μπορούν να διαχωρίζονται στην πράξη και το άρθρο 16, σημείο 4, εφαρμόζεται και επί των αγωγών λόγω αντιποιήσεως
- τρίτη περίπτωση: μόνον το αναφερόμενο στο άρθρο 16, σημείο 4, δικαστήριο είναι αρμόδιο να διαπιστώνει το κύρος ή την ακυρότητα διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Τα λοιπά χειρόμενα επ' ευκαιρία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ζητήματα εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 16, σημείο 4.

37. Προτείνω στο Δικαστήριο να υιοθετήσει την τρίτη περίπτωση για τους ακόλουθους λόγους.

38. Πρώτον, η δεύτερη περίπτωση είναι απορριπτέα. Όπως υπογράμμισε το Δικαστήριο με την απόφαση *Duijnste*, το άρθρο 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών διακρίνει μεταξύ, αφενός, των διαφορών σχετικά με τη χορήγηση και την καταχώριση διπλώματος ευρεσιτεχνίας που αφορούν κυρίως το κύρος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και, αφετέρου, των διαφορών λόγω αντιποίησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Ακόμη και αν η δεύτερη περίπτωση είναι ελκυστική από απόψεως ασφαλείας δικαίου και ομοιομορφίας, είναι ασυμβίβαστη με τη ρητή επιλογή του νομοθέτη να μην υπαγάγει όλες τις διαφορές σχετικά με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα λοιπά δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας στον κανόνα του άρθρου 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

39. Η πρώτη περίπτωση είναι επίσης απορριπτέα. Αν και συμβιβάζεται με αυστηρά γραμματική ερμηνεία του άρθρου 16, σημείο 4, επιτρέπει στον ενάγοντα, στα πλαίσια αγωγής ενώπιον πολιτικών δικαστηρίων, να παρακάμψει την κατά το άρθρο 16, σημείο 4, επιτακτικής φύσεως επιλογή του δικάζοντος δικαστή, περίπτωση που απεικονίζει σαφώς η υπό κρίση διαφορά. Αν η πρώτη αυτή περίπτωση έπρεπε να γίνει δεκτή, η GAT επέλεξε ορθώς το γερμανικό δικαστήριο προκειμένου να διαπιστωθεί η μη αντιποίηση. Πράγματι, η εν λόγω επιχείρηση θα είχε τη δυνατότητα να επιλέξει να αμφισβητήσει ενώπιον πολιτικού δικαστηρίου το κύρος, ως κύριο ζήτημα, των ανηκόντων στη *LuK* διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, θα όφειλε να στραφεί στο δικαστήριο του κράτους μέλους καταχώρισεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ήτοι της Γαλλίας.

40. Η ανωτέρω ελευθερία επιλογής του ενάγοντος, στα πλαίσια πολιτικής δίκης —και οι απορρέουσες εξ αυτού συνέπειες ως προς τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων—, βλάπτει τη δυνατότητα προβλέψεως του συστήματος για τον εναγόμενο και ως εκ τούτου μια από τις βασικές αρχές που έχουν τεθεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου¹⁴. Η ελευθερία· αυτή επιλογής είναι περαιτέρω ασυμβίβαστη και με τον στόχο και το περιεχόμενο του άρθρου 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το οποίο θέτει στην πραγματικότητα κανόνα επιτακτικής φύσεως.

41. Αντιθέτως, η τρίτη περίπτωση είναι σαφώς υποστηρίξιμη. Σημαίνει ότι η κατά το άρθρο 16, σημείο 4, αποκλειστική διεθνής

14 — Βλ. ανωτέρω σημείο 23.

δικαιοδοσία ενέχει πάντοτε αποφασιστική σημασία οσάκις, στα πλαίσια πολιτικής δίκης, αμφισβητείται το κύρος δικαϊώματος επί διπλώματος ευρεσιτεχνίας που χορηγεί η αρχή κράτους μέλους ή που καταχωρίζεται ενώπιον της εν λόγω αρχής. Ειδικότερα, εκείνη που αμφισβητείται είναι η απόφαση της ίδιας της αρχής, απόφαση εμφανίζουσα, ως εκ τούτου, στοιχεία διοικητικού δικαίου. Η απόφαση εθνικής αρχής πρέπει να υπόκειται στο μέτρο του εφικτού στον δικαστικό έλεγχο του δικαστηρίου του οικείου κράτους και όχι του δικαστηρίου αλλοδαπού κράτους. Και εν προκειμένω, προβαίνω σε παραλληλισμό με την απόφαση επί της υποθέσεως Reichert και Kockler όπου το Δικαστήριο στηρίζεται στο επιχείρημα της γειτνιάσεως επ' ευκαιρία ορισμένων αγωγών αφορωσών ακίνητα (βλ. ανωτέρω σημείο 27).

42. Οι ανωτέρω σκέψεις ισχύουν ανεξάρτητα από τη διαδικασία που αποτελεί το πλαίσιο της αμφισβήτησεως του κύρους. Εκείνο που έχει καθοριστική σημασία είναι ο επιδιωκόμενος με τη διαδικασία στόχος και όχι η διατύπωση, υπό μορφή κυρίου αιτήματος στα πλαίσια της δίκης, ασκηθείσας αγωγής. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά επίσης αν έχει σημασία το στάδιο της διαδικασίας κατά το οποίο εγείρεται το ζήτημα του κύρους ή της ακυρότητας. Κατά την άποψή μου, στο ερώτημα αυτό προσήκει αρνητική απάντηση. Η ουσία της λύσεως που προτείνω έγκειται στο ότι αποκλειστικά αρμόδιο να επιλύει το ζήτημα του κύρους είναι το δικαστήριο του κράτους μέλους καταθέσεως ή καταχωρίσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Τούτου δοθέντος, το χρονικό σημείο της διαδικασίας κατά το οποίο εγείρεται το ζήτημα του κύρους στερείται σημασίας, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι η Σύμβαση

των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί στον ευρύτερο δυνατό βαθμό αυτοτελώς, χωρίς αναφορά στο δικονομικό δίκαιο των κρατών μελών.

43. Σε περίπτωση «αμιγών» αγωγών περί αντιποιήσεως, δεν συντρέχει ο εν λόγω δεσμός με τις εθνικές αρχές. Οι σχετικές διαφορές αφορούν την αντιποίηση υποκειμενικού δικαϊώματος ανήκοντος σε πρόσωπο και δεν διαφοροποιούνται κατ' αρχήν από άλλες παρεμφερείς διαφορές του αστικού δικαίου σχετικά με μη συναφή προς τη βιομηχανική ιδιοκτησία υποκειμενικά δικαϊώματα. Η αντίληψη σχετικά με τη διαφορά μεταξύ των διαδικασιών λόγω αντιποίησησεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας και εκείνων που έχουν ως αντικείμενο την αναγνώριση ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας θεμελιώνεται ευθέως στο γράμμα της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Η διάκριση αυτή έγινε δεκτή από το Δικαστήριο με την *Duijnste*, όπως ήδη υπογράμμισα.

44. Ο νομοθέτης επέλεξε ρητώς να μην υπαγάγει την αντιποίηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας (ή την παραποίηση επί παραδείγματι σήματος) στον περί δικαιοδοσίας κανόνα του άρθρου 16, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Θα ήταν εσφαλμένο —επίσης σε σχέση με την ισορροπία του συστήματος— να ερμηνεύεται το άρθρο 16, σημείο 4, κατά τρόπον ώστε οι «αμιγείς» υποθέσεις προσβολής να εκφεύγουν της εφαρμογής του κυρίου κανόνα του άρθρου

2 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Επιπλέον, η ερμηνεία αυτή αντίκειται προς την απόφαση του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία οι εξαιρέσεις από τον γενικό κανόνα δικαιοδοσίας του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών δεν πρέπει να ερμηνεύονται υπό έννοια ευρύτερη απ' όσο απαιτεί ο σκοπός¹⁵.

45. Όπως εκ περισσού, αναφέρομαι επίσης και στην απόφαση Gantner Electronic¹⁶, η οποία αφορά το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Το σχετικό άρθρο ρυθμίζει την κατάσταση η οποία ανακύπτει οσάκις διατυπώνονται αιτήματα μεταξύ των ιδίων διαδικών ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών συμβαλλομένων κρατών. Με την εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο εμμένει επί του ότι αποφασιστικής σημασίας είναι τα αιτήματα για τον καθορισμό της δικαστικής δικαιοδοσίας και όχι οι αμυντικοί ισχυρισμοί των διαδικών. Αν συνέβαινε το αντίθετο, η κατανομή των δικαιοδοσιών θα μπορούσε να τροποποιηθεί σύμφωνα με το περιεχόμενο του υπομνήματος αντικρούσεως που κατατίθεται κατ' ανάγκη κατά τη διάρκεια της δίκης. Ας προστεθεί επίσης ότι, αν έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι αμυντικοί ισχυρισμοί, ο αμυνόμενος θα μπορούσε να ενεργήσει κακοπίστως και να παρακωλύσει ήδη εκκρεμούσα δίκη.

46. Κατά την άποψή μου, η απόφαση Gantner Electronic δεν συνεπάγεται ότι το

άρθρο 16, σημείο 4, δεν τυγχάνει εφαρμογής οσάκις ο εναγόμενος αμφισβητεί το κύρος διπλώματος ευρεσιτεχνίας στο πλαίσιο δίκης λόγω αντιποιήσεως. Η Σύμβαση των Βρυξελλών προβλέπει ικανούς μηχανισμούς για τη διαφύλαξη της αποτελεσματικότητας μιας αγωγής. Το επιληφθέν της αντιποιήσεως δικαστήριο μπορεί να παραπέμψει στο σύνολό της την υπόθεση ή να αναστείλει την εκδίκασή της μέχρις ότου το δικαστήριο του ετέρου κράτους μέλους, αρμόδιο βάσει του άρθρου 16, σημείο 4, αποφανθεί επί του ζητήματος του κύρους του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, μπορεί δε επίσης να διατάξει το ίδιο τη διεξαγωγή αποδείξεων επί της υποθέσεως εφόσον ο εναγόμενος ενεργεί κακοπίστως.

47. Τέλος, το ένα από τα βασικά επιχειρήματα που προκύπτει από τις κατατεθείσες ενώπιον του Δικαστηρίου παρεμβάσεις αφορά τη διαμόρφωση της νομολογίας και την οικονομία της δίκης. Εντούτοις, από την άποψη αυτή, η επιλεγείσα υπόθεση δεν προσφέρει ιδανική λύση. Ο κίνδυνος τα δικαστήρια πλειόνων κρατών μελών να εμπλέκονται στην ίδια υπόθεση και να εκδίδουν αντιφατικές αποφάσεις δεν απομακρύνεται περισσότερο απ' όσο στις λοιπές προταθείσες λύσεις. Πράγματι, ο δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας κατέχει συχνά εντός πλειόνων κρατών μελών διπλώματα ευρεσιτεχνίας για το ίδιο προϊόν ή την ίδια μέθοδο κατασκευής. Επομένως, τα δικαστήρια των διαφόρων αυτών κρατών μελών είναι ταυτοχρόνως αρμόδια εφόσον, στο πλαίσιο δίκης λόγω προσβολής, δεν αμφισβητείται το κύρος ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Επομένως, δεν διευκολύνεται εξ αυτού η διαδικασία λόγω προσβολής.

15 — Βλ. ανωτέρω σημείο 24.

16 — Απόφαση της 8ης Μαΐου 2003, C-111/01 (Συλλογή 2003, σ. I-4207).

V — Συμπέρασμα

48. Προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στο υποβληθέν από το Oberlandesgericht Düsseldorf ερώτημα:

«Το άρθρο 16, σημείο 4, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις προσδιορίζει τη διεθνή δικαιοδοσία οσάκις αντικείμενο μιας δίκης είναι το κύρος ή η ακυρότητα ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή ενός άλλου δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας από τα παρατιθέμενα στην εν λόγω διάταξη. Επομένως, το οικείο άρθρο εφαρμόζεται οσάκις, στα πλαίσια διαδικασίας για την αναγνώριση αντιποιήσεως, ο εναγόμενος ή, στα πλαίσια διαδικασίας για την αναγνώριση της μη αντιποιήσεως, ο ενάγων υποστηρίζουν ότι το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στερείται κύρους ή είναι άκυρο.»